

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/publikacje/ksiazki/13020,Sprzaczki-i-guziki-z-orzelkiem-ze-rdzy-Obraz-ofiar-Zbrodni-Katynskie-j-w-pracach-.html>
2019-09-15, 18:06

Sprzączki i guziki z orzełkiem ze rdzy... Obraz ofiar Zbrodni Katyńskiej w pracach plastycznych młodego pokolenia

***Sprzączki i guziki z orzełkiem ze rdzy...
Obraz ofiar Zbrodni Katyńskiej w
pracach plastycznych młodego
pokolenia, Warszawa 2012, 216 s.***

Album jest efektem pierwszej i drugiej edycji konkursu plastycznego IPN „Sprzączki i guziki z orzełkiem ze rdzy...”, które odbyły się w latach 2010 i 2011. Zadaniem uczestniczących w konkursie uczniów było upamiętnienie jednej z ofiar Zbrodni Katyńskiej w formie karty z albumu. Poszczególne edycje projektu cieszyły się tak dużym zainteresowaniem, a nagrodzone prace miały tak wysoki poziom, że organizatorzy postanowili je opublikować. Każda praca zamieszczona w albumie ma niepowtarzalny charakter, nie tylko ze względu na rekonstrukcję indywidualnych losów zamordowanych, ale też ze względu na swoją formę. Wśród upamiętnionych w albumie ofiar Zbrodni Katyńskiej są żołnierze Września 1939, policjanci, funkcjonariusze służb granicznych oraz osoby cywilne; postaci historyczne, jak i zwykli obywatele II Rzeczypospolitej. Zarówno forma publikacji, pozwalająca wykorzystać zaangażowanie młodzieży w odtwarzaniu dziejów, jak i zawartość mają duży walor edukacyjny i wychowawczy.

Książka będąca połączeniem wydawnictwa albumowego i opracowania popularyzatorskiego zawiera eseje związane ze Zbrodnią Katyńską, nagrodzone w konkursie prace, biogramy 64 ofiar, fotografie oraz dokumenty upamiętnionych osób. Publikację zamykają relacje z dwóch wyjazdów edukacyjnych do miejsc pamięci na Wschodzie (do Katynia oraz Charkowa). Zamieszczone w niej fragmenty dokumentów źródłowych, wypowiedzi polityków, relacji i listów, związanych ze Zbrodnią Katyńską i jej ofiarami są same w sobie komentarzem historycznym. Rekonstrukcja losów pojedynczego człowieka i pokazanie jego życia w kontekście wydarzeń historycznych pozwala uniknąć tworzenia historii bezimiennej. Pozwala godnie ich upamiętnić, co było zamierzeniem organizatorów konkursu.

* * *

„Odrzucenie anonimowości grobów jako niebezpiecznego wstępu do zapomnienia [...] otwiera drogę w naszym myśleniu o historii do pojmowania ludzkich losów jako dramatu każdego z osobna człowieka [...]. Inaczej jest, gdy zamiast »brackiej mogiły« stoją krzyże, a na krzyżach imiona i nazwiska, gdyż za nimi są ukryte konkretne, a nie anonimowe losy

ludzkie, których prostej rekonstrukcji podjęli się twórcy niniejszej pracy”.

z recenzji Krzysztofa Jabłonki

„Opracowanie wykorzystuje interesujący pomysł edukacyjno-wydawniczy i zawiera wiele wartościowych materiałów. [...] Całość stanowi udane połączenie wydawnictwa albumowego i opracowania popularyzatorskiego”.

z recenzji dr. Witolda Wasilewskiego

SPIS TREŚCI

Wstęp (Kamila Sachnowska, Rafał B. Pękała)

O Katyniu (Sławomir Kalbarczyk)

W poszukiwani u prawdy o zbrodni (Kamila Sachnowska)

Kartki z albumu (opracowanie Rafał B. Pękała)

Jan Abrachamczyk

Jan Antoniewicz

Józef Antoszek

Alojzy Banach

Adam Henryk Bartosiewicz

Jan Bejgier

Bronisław Bohaterewicz

Janusz Buchowiecki

Julian Mieczysław Budzyn

Jerzy Bychowiec

Tadeusz Marian Chełchowski

Józef Chodorowski

Józef Czemerajda

Ignacy Dąbrowski

Stanisław Franciszek Wojciech Dąbrowski

Aleksander Dubiel

Bolesław Kazimierz Eggers

Karol Fischer

Jan Gałęziwski

Józef Giegel-Melechowicz

Aleksander Gnatowski

Bronisław Stefan Groń

Stanisław Haller

Jan Stanisław Herduś

Jan Jankowski

Józef Jaroń

Antoni Jędrzejczyk
Józef Kominek
Kazimierz Korzyński
Zygmunt Maria Stanisław Maciej Kurnatowski-Mielżyński
Janina Antonina Lewandowska
Wincenty Liśkiewicz
Tadeusz Łuczak
Józef Marcinkiewicz
Marian Miżołębski
Antoni Nawratil
Damazy Olszewski
Stanisław Pazgan
Wacław Piasecki
Stefan Podkówka
Leon Postawka
Tadeusz Feliks Prauss
Stanisław Przybylak
Józef Rejdych
Joachim Schreer
Stanisław Henryk Skoniecki
Aleksander Skotnicki
Kazimierz Smentek
Mieczysław Makary Smorawiński
Karol Smyrski
Adam Solski
Władysław Szczypa
Józef Szulczyński
Stefan Szymonik
Michał Tomczyszyn
Mieczysław Uzarowicz
Jakub Wajda
Marian Henryk Wdówka
Kazimierz Wegenke
Antoni Zdzisław Wiśniewski
Walenty Alfons Wylężek
Robert Henryk Żychowski

Nie do końca znamy ich losy... (opracowanie Rafał B. Pękała)

Jan Łysakowski
Stanisław Mazur

Fotoreportaże

Historia na wyciągnięcie ręki (Michał Kurkiewicz)
Ku nieznannej Ukrainie... ku historii... ku nieznanym emocjom... (Karolina Zachariasz)

Bibliografia

Wykaz skrótów

Gdzie kupić publikacje:

[Księgarnie](#)[Księgarnia internetowa](#)[Oddziały IPN](#) [Sprzedaż wysyłkowa](#)[Dostępność Biuletynu IPN w placówkach Poczty Polskiej](#)